

วารสาร นาคบุตรปริทรรศน์ Nakkhabut Paritat Journal

ISSN 3027-7779 (Online)

ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2567 Vol. 16 No. 2 May - August 2024

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช 1 หมู่ 4 ต.ท่าจั่ว อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช 80280
Research and development institute Nakhon Si Thammarat Rajabhat University 1 Moo 4, Tha Ngio, Mueang, Nakhon Si Thammarat 80280

Received: August 21, 2023

Revised: August 21, 2024

Accepted: August 28, 2024

องค์ประกอบคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

Components of Quality Citizenship Characteristics in the 21st Century
of Educational Institutions Under Surat Thani
Primary Educational Service Area Office, Area 1

ปิยนารถ เชี่ยวสมุทร*

นพรัตน์ ชัยเรือง

ชูศักดิ์ เอกเพชร

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author) E-mail: 6477701014@nstru.ac.th

Piyanart Chiewsamut*

Nopparat Chairueang

Chusak Akkapech

Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

บทคัดย่อ

องค์ประกอบคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เป็นวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันองค์ประกอบคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสังเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสังเคราะห์เอกสาร และแบบสัมภาษณ์ ส่วนวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากผู้บริหารและครูในสถานศึกษา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน จำนวน 148 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .932 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และค่าสถิติอย่างง่าย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) องค์ประกอบคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มีจำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดิจิทัล และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) จากการยืนยันองค์ประกอบ ตัวแปรทุกตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบ ที่ 0.50 ขึ้นไป มีค่าไอเกน เกิน 1 และในแต่ละองค์ประกอบมีจำนวน 3 ตัวแปรขึ้นไป โมเดลวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 18 ตัว

คำสำคัญ: การพัฒนาผู้เรียน; คุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21; สถานศึกษา; องค์ประกอบ

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the components of quality citizenship characteristics in the 21st century of educational institutions under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1, and 2) To analyze confirmatory elements of quality citizenship characteristics in the 21st century of educational institutions under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1. Qualitative research was conducted by synthesizing documents and interviewing five school administrators by purposive selection. The research instruments were a document synthesis form and an interview form. The quantitative research section collected data from administrators and teachers in educational institutions. The sample size was determined according to Krejcie, R.V., & D.W. Morgan table, totaling 148 people. The research tool was a questionnaire with .932 reliability. Data were analyzed by content analysis, confirmatory component analysis, and simple statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results showed that 1) Components of quality citizenship characteristics in the 21st century of educational institutions under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1 consisted of 4 components: good citizenship; global citizenship attributes Digital Citizenship Features and characteristics of citizenship according to the philosophy of sufficiency economy 2) The confirmatory component analysis model consists of 18 observable variables, with a component weight of 0.50 or more, an eigenvalue greater than 1, and each component contains 3 or more variables.

Keywords: learner development; Characteristics of quality citizens in the 21st century; School; Components

บทนำ

สภาพสังคมและเศรษฐกิจของศตวรรษที่ 21 อยู่ในช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นโลกาภิวัตน์มากขึ้นในทุกมิติไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือสิ่งแวดล้อม ดังนั้น เมื่อพิจารณาบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป ระบบการศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับตัวอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องเช่นกัน เพราะการศึกษาในฐานะที่เป็นรากฐานของการผลิตทรัพยากรมนุษย์ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้รองรับกับสภาพความเป็นจริงของสังคม โอกาสประการหนึ่งที่มาพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา คือ ความก้าวหน้าของนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างก้าวกระโดดทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการสื่อสาร การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม ตลอดจนมีบทบาทสำคัญในการทำงานของชุมชนทั่วโลกทั้งภาครัฐบาลและเอกชน (UNICEF, 2020, pp. 1-16) ดังนั้น ระบบการศึกษาที่สามารถปรับตัวตามพลวัตของศตวรรษที่ 21 ได้ จะสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่ง “คนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกายใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติ ศาสนา และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21” โดยการปลูกฝังและเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย ความสามัคคี สมานฉันท์ สันติวิธีต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่ถูกต้อง รวมถึงมีจิตสาธารณะ สามารถบริหารจัดการ แก้ไขความขัดแย้ง เป็นทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดี มีทักษะชีวิตการอยู่ร่วมกันในสังคม (Office of the Basic Education Commission of Thailand, 2020, p. 1)

การศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงถือเป็นระดับช่วงการศึกษาที่สำคัญ เนื่องจากเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งวางรากฐานเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้และความสามารถขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นพื้นฐานในการเลือกแนวทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป และสำหรับในระดับประถมศึกษา จะเน้นวินัย หน้าที่และการปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัว และในห้องเรียน การใช้ภาษา กิจกรรมเกี่ยวกับชาติ ศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ การยอมรับและเข้าใจตัวเอง ยอมรับความแตกต่าง ยกตัวอย่างความขัดแย้งในห้องเรียนและเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education, 2018)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ได้นำนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 ที่กำหนดให้มีการปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัย และทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกระดับการศึกษาให้มีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย และนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 ด้านคุณภาพที่มีการส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกในศตวรรษที่ 21 อย่างครบถ้วน เป็นคนดีมีวินัย มีความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มากำหนดเป็นเป้าประสงค์ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ซื่อสัตย์ สุจริต อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ ความเป็นพลเมืองที่ดี มีภูมิคุ้มกัน และมีสุขภาวะที่ดี (Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1, 2022, p. 40)

จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาโดยภาพรวมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่าสถานศึกษามีความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน การจัดการเวลา การสื่อสาร การเป็นผู้นำ ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลาย และการอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นคุณลักษณะและทักษะที่สำคัญสำหรับพลเมืองในศตวรรษที่ 21 (Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1, 2022, p.54)

จากสภาพดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาเชิงลึก เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ในบริบทของสังคมโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 อีกด้วย ทั้งนี้ผลจากการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมเพื่อก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-methodology research) โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนใน 2 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอน ประกอบด้วย ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ กระบวนการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 117 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์พิจารณา คือ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

การสร้างเครื่องมือ

สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย เอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลพื้นฐานอื่น ๆ นำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นข้อคำถามที่ใช้ จำนวน 3 ประเด็น แล้วไปทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือ

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ทดสอบคุณภาพเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมของแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guideline) และผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา

กระบวนการเก็บข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาทำการบันทึกข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามกระบวนการของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 5 โรงเรียน ทำเป็นแบบสรุปข้อมูล ข้อค้นพบสำคัญที่ได้จากการศึกษากรณีศึกษา นำเสนอสรุปแบบพรรณนา

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 234 คน แบ่งออกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 117 คน และครูผู้สอน จำนวน 117 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 และครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 148 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาในแต่ละขนาดเป็นขั้นที่ 1 และกำหนดให้ผู้บริหารครูในแต่ละสถานศึกษาเป็นขั้นที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างสถานศึกษาในแต่ละขนาดโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามโควตาสัดส่วนของผู้บริหารและครู และสุ่มผู้บริหารและครูในแต่ละสถานศึกษา

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ หลังจากนั้นจึงนำข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้อง ความครอบคลุมของเนื้อหา พร้อมทั้งตรวจสอบข้อบกพร่องของการใช้ภาษานำข้อเสนอแนะที่ได้มาทำการปรับปรุงข้อคำถามและความถูกต้องของข้อคำถาม

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คนตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถาม โดยการให้คะแนนความสอดคล้อง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาและความครอบคลุมของรายการข้อคำถาม นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of item Objective Congruence) โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมสอดคล้องของแบบสอบถาม และใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ทำวิเคราะห์ข้อมูลความถูกต้องเหมาะสมและความสอดคล้องของแบบสอบถามได้ค่า IOC เท่ากับ 0.6 ถึง 1.0 และทำการปรับปรุงข้อคำถามในแบบสอบถามให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปทำ Pilot Survey นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าเท่ากับ .974

กระบวนการเก็บข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ ด้วย Google form ผลที่ได้จากการตอบจะเข้าสู่ระบบแบบ Real Time

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis: CFA)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จากการวิจัยเชิงคุณภาพ ขั้นตอนที่ 1 องค์ประกอบของการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มีจำนวน 4 องค์ประกอบ 18 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี มี 7 ตัวบ่งชี้ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก มี 4 ตัวบ่งชี้ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดิจิทัล มี 3 ตัวบ่งชี้ และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 4 ตัวบ่งชี้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

1. การตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างด้วยค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) และตรวจสอบเมตริกสหสัมพันธ์ด้วย Bartlett's Test ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างด้วยค่า KMO (Kaiser – Meyer – Olkin Measure of Sampling Adequacy) และตรวจสอบเมตริกสหสัมพันธ์ด้วย Bartlett's Test

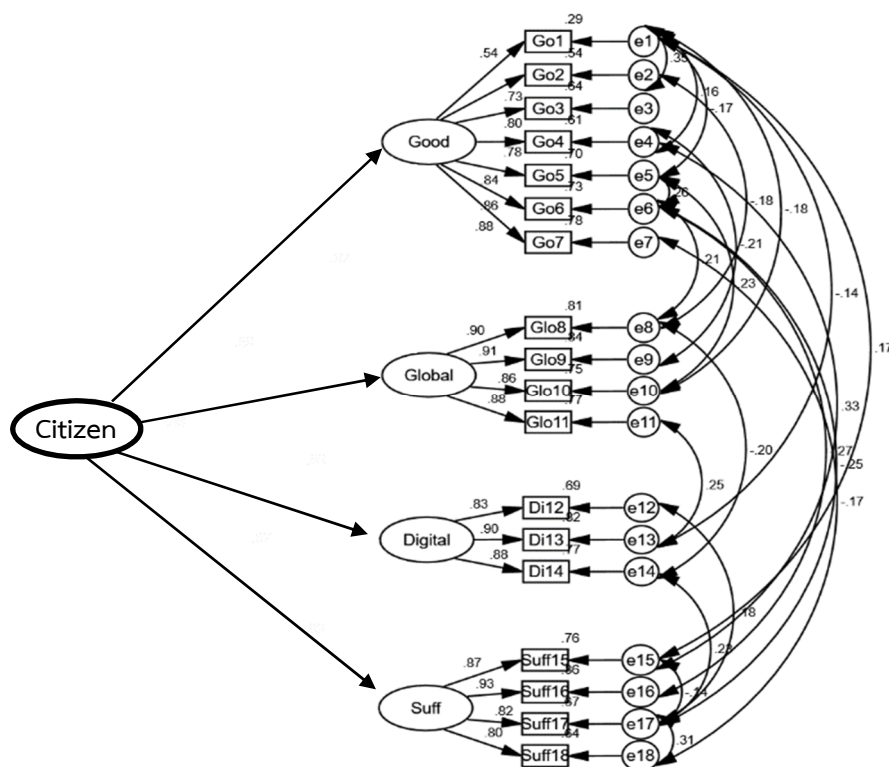
KMO and Bartlett's Test	
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	.958
Bartlett's Test of Approx. Chi-Square Sphericity	2628.331
df	153
Sig.	.000

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการตรวจสอบค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) เท่ากับ 0.958 ซึ่งเข้าใกล้ 1 (มากกว่า 0.8 และเข้าสู่ 1) แสดงถึงความเหมาะสมของข้อมูลทั้งหมดในการที่จะวิเคราะห์ด้วยเทคนิค Factor analysis ได้ในระดับมากเพราะค่า KMO สูง และจากการตรวจสอบเมตริกสหสัมพันธ์ด้วย Bartlett's Test of Sphericity พบว่า ตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Chi-Square = 2628.331, df = 153, P-Value < 0.05) แสดงว่า matrix สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน มีความเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบ

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า ทุกตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ที่ 0.50 ขึ้นไป และตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบมีจำนวน 3 ตัวแปรขึ้นไป โมเดลวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวแปรคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 18 ตัวแปร ซึ่งแบ่งเป็นตัวแปรจากองค์ประกอบที่ 1 คุณลักษณะพลเมืองดี จำนวน 7 ตัวแปร จากองค์ประกอบที่ 2 คุณลักษณะพลเมืองโลก จำนวน 4 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 คุณลักษณะพลเมืองดิจิทัล

จำนวน 3 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 4 คุณลักษณะพลเมืองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 4 ตัวแปร ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงโมเดลองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21
ที่มา: Chiewsamut (2023, P. 177)

จากภาพที่ 1 โมเดลองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 มีค่าสถิติวัดความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้ สถิติไคสแควร์เท่ากับ 95.334 ($p=0.03$) ที่องศาอิสระ 96 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.936 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.00 หมายความว่า โมเดลองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การอภิปรายผล

จากข้อค้นพบของการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าองค์ประกอบคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยการใช้การสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี 2) คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก 3) คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดิจิทัล และ 4) คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สังคมปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ส่งผลให้เกิดการ

เชื่อมโยงระหว่างประเทศและวัฒนธรรมต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้ความเป็นพลเมืองดี พลเมืองโลก พลเมืองดิจิทัล กลายเป็นคุณลักษณะที่สำคัญ และจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นความยั่งยืนและการพึ่งพาตนเองเป็นแนวคิดที่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมในประเทศไทยมาปรับใช้ในการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผลการวิจัยพบองค์ประกอบเหล่านี้อาจเกิดจากการที่สถานศึกษาและผู้วิจัยได้พิจารณาปัจจัยเหล่านี้ประกอบกัน เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบันและอนาคต สอดคล้องกับ Pinyo (2018, p. 1) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สรุปได้ว่าความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์ ประหยัด ความสามัคคี มีวินัย และขยันอดทน สอดคล้องกับ Kerd Sri (2022, p. 29) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ประกอบด้วย 7 คุณลักษณะ คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการดำรงชีวิตสังคมปัจจุบัน ด้านการมีจิตสาธารณะ ด้านการส่งเสริมความมั่นคงของประเทศ ด้านการใฝ่เรียนรู้และเป็นพลเมืองที่ดี ด้านการมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และด้านการมีความเคารพสิทธิผู้อื่น สอดคล้องกับ Chalkiadaki (2018, p. 10) ได้ทำการวิจัยเรื่องทักษะและความสามารถของศตวรรษที่ 21 ในการศึกษาในระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าความสำคัญสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา ในศตวรรษที่ 21 โดยแบ่งเป็น 4 ชุดทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะส่วนบุคคล ประกอบด้วย ทักษะการพัฒนาตนเองและความเป็นอิสระ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถแก้ปัญหา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การดำรงชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์ 2) ทักษะสังคม ประกอบด้วย ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกัน ความตระหนักทางวัฒนธรรม ความตระหนักเกี่ยวกับโลก ทักษะภาวะผู้นำ 3) ทักษะการจัดการความรู้และข้อมูลสารสนเทศ ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการจัดการข้อมูลข่าวสาร และ 4) ทักษะความรู้ดิจิทัล ประกอบด้วย ความมั่นใจในการใช้สื่อและ ICT ความสามารถในการใช้งานระบบดิจิทัลและทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่าทุกตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ที่ 0.50 ขึ้นไป และตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบมีจำนวน 3 ตัวแปรขึ้นไป โมเดลวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวแปรคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 18 ตัวแปร ซึ่งแบ่งเป็นตัวแปรจากองค์ประกอบที่ 1 คุณลักษณะพลเมืองดี จำนวน 7 ตัวแปร จากองค์ประกอบที่ 2 คุณลักษณะพลเมืองโลก จำนวน 4 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 คุณลักษณะพลเมืองดิจิทัล จำนวน 3 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 4 คุณลักษณะพลเมืองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 4 ตัวแปร การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การคัดเลือกตัวแปรมีความเหมาะสม และถูกเลือกมาอย่างรอบคอบ มีความสอดคล้องกันระหว่างตัวแปรกับคุณลักษณะพลเมืองที่ต้องการวัด ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis-CFA) เป็นไปตามมาตรฐานทางสถิติที่ถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ ทำให้ผลการวิเคราะห์ออกมาเป็นเช่นนี้ ซึ่งเป็นการยืนยันถึงความถูกต้องของรูปแบบที่สร้างขึ้น สะท้อนถึงความต้องการในปัจจุบัน สอดคล้องกับ Suanwong (2019, p. 110) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้การเป็นพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า 1) การเป็นพลเมืองดีของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 10 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 รักชาติ ศาสนา กษัตริย์ องค์ประกอบที่ 2 ความอดทน องค์ประกอบที่ 3 ความเมตตา กรุณา องค์ประกอบที่ 4 ความซื่อสัตย์สุจริต องค์ประกอบที่ 5 ความมีวินัย องค์ประกอบที่ 6 ความเคารพ องค์ประกอบที่ 7 จิตสาธารณะ องค์ประกอบที่ 8 อยู่อย่างพอเพียง องค์ประกอบที่ 9 รักและภาคภูมิใจในความเป็นไทย และองค์ประกอบที่ 10 ความรับผิดชอบ โดยมีค่า

น้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.42-1.56 ซึ่งทุกองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวบ่งชี้การเป็นพลเมืองดีของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 มีทั้งสิ้น 27 ตัวบ่งชี้ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวบ่งชี้สอดคล้องกับ Ausawasowan (2023, p. 117) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความเป็พลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของความเป็พลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม 2) การอยู่ร่วมกันบนโลกดิจิทัลได้อย่างมีความสุข และ 3) การปกป้องตนเองและผู้อื่นจากการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้โมเดลการวัดความเป็พลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกข้อ (Chi-Square (χ^2) = 39.12, df = 27, p = .061, GFI = .989, AGFI = .974, RMSEA = .026)

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21
2. สถานศึกษาปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21
3. ผู้บริหารสถานศึกษา ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา และปรับปรุงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงการจัดทำคู่มือแนวทางพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการสำหรับสถานศึกษา
2. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
3. ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาครูเพื่อสนับสนุนการสร้างพลเมืองคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน

References

- Ausawasowan, A. (2023). Confirmatory Factor Analysis of Digital Citizenship for Preservice Teachers. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(4), 117. (in Thai)
- Chalkiadaki, A. (2018). A Systematic Literature Review of 21st Century Skills and Competencies in Primary Education International. *Journal of Instruction*, 11(3), 1-16
- Chiewsamut, P (2023). *Components of Quality Citizenship Characteristics in the 21st Century of Educational Institutions Under Surat Thani Primary Educational Service Area Office, Area 1*. (Doctor of Education Thesis). Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Faculty of Education, Program in Education Administration. (in Thai)
- Kerdsri, R. (2022). Factor Analysis of Citizenship Characteristics of Senior Scouts in Schools under the Office of the Basic Education Commission in the lower Northern Region. *Dhammathas Academic Journal*, 22(4), 33-35. (in Thai)
- Krejcie, R., & Morgan, D. (1970). *A formative study on the budget process at the Urban University of Madicine and Science (California)*. Dissertation Abstract International, 607-610.
- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education. (2018). *Government Action Plan for Education Development in the Eastern Special Development Zone, Fiscal Year 2018*. Office of Policy and Strategy Ministry of Education. (in Thai)

- Office of the Basic Education Commission of Thailand. (2020). *Report on the results of monitoring and evaluation of basic education administration for the fiscal year 2020*. Bangkok: Ministry of Education. (in Thai)
- Pinyo, P. (2018). Development Of Education Management For Student Citizenship Indicators In Elementary Schools. *Academic Journal of Eastern University of Management and Technology*. 15(2), 10 (in Thai)
- Suanwong, M. (2019). *Indicators Development of student's Good citizen in the 21st century*. (Master of Education Thesis). Naresuan University, Faculty of Education, Program in Educational Research and Evaluation. (in Thai)
- Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1. (2022). *Development policy Educational Quality of Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1 Fiscal Year 2021-2022*. Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1. (in Thai)
- Unicef. (2020). *Annual report information and communication technology division*. Retrieved 2020, May 9, from <https://www.unicef.org/media/91061/file/ICTD2019-HQAR.pdf>

ผู้เขียน

นางปิยนารถ เชี่ยวสมุทร

นักศึกษาปริญญาเอก ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: 6477701014@nstru.ac.th

รศ.ดร.นพรัตน์ ชัยเรือง

ประธานกรรมการที่ปรึกษา คณะครุศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: nopparat_cha@nstru.ac.th

รศ.ดร.ชูศักดิ์ เอกเพชร

กรรมการที่ปรึกษา คณะครุศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: chusakek@gmail.com

